

Edellyttääkö kiinteistökustannusten muutos vuokrien alentamista?

Verbi *edellyttää* on karkaamassa karsinastaan. Se on tähän asti ollut suurin piirtein siinä käytössä, mihin jo Ferd. Ahlmanin ruotsalais-suomalainen sanakirja 1865 sitä esitti: toiminut ruotsin *förutsätta* (saksan *voraussetzen*, englannin *presuppose* jne.) -verbin vastineena. Semmoisena se on kuulunut niihin yleiskielen abstrakteihin ilmausvaroihin, joita tarvitaan mutta joiden merkitystä on vaikea aivan tarkkaan rajata — kunnes äkkiä huomataan: nythän sana on selvästi riuhtaissut itsensä irti sille tarkoitetuilta sijoiltaan.

Nykysuomen sanakirja määrittelee tämän verbin näin: 1. (vars. asiasubj:n kera) 'vaatia toteutumisensa, omaksutuksi tulemisensa tms. ehtona', 2. (vars. henkilösubj:n kera) 'pitää jtk jnk edellytyksenä, perusteena, pitää jtk (ennakolta) varmana, todennäköisenä, olettaa, otaksua'. Sanakirjan esimerkkikatkelmat osoittavat, että sen mihin edellytyksen täyttymistä tarvitaan, ei läheskään aina tarvitse olla virkkeessä ilmi pantuna; se voi olla selvää joko luonnostaan tai ainakin asiayhteyden perusteella. »Teos, joka edellyttää lukijalta paljon» (jokainen tajunnee täydennykseksi: jollei edellytys ole täyttynyt, ei lukija kostu teoksen lukemisesta). »Laissa edellytetyt toimenpiteet» (täydennys: joita ilman jokin asiayhteydestä ilmenevä seikka ei voi toteutua). »Hänellä edellytetään olevan vaaditut ominaisuudet» (täydennys: jollei niitä ole, hän ei sovi yhteydestä ilmenevään tehtävään).

Tässä tuntuu olevan tämän verbin sekä vahva että heikko kohta. Nykysuomen sanakirjankin esimerkeissä on jo jokin sellainen, johon tuollaista täydennystä on hiukan vaikea ajatella: »Tilanne edellytti ratkaisevaa askelta.» Ajatuksena ehkä on: ilman tuota askelta ei lukkiutuneesta »tilanteesta» olisi päästy eteenpäin; asiayhteys saattaisi tämän lauseen täsmentää,

mutta saattaisi käydä niinkin, ettei edes se tarjoaisi selvää vihjettä täydennyksen pohjaksi. Ja juuri tällainen vihjeetön »edellyttäminen» on nykyään käymässä maanvaivaksi. Vajaassa kahdessa vuorokaudessa voi kaukokirjoitin raksuttaa kaikille Suomen sanomalehdille ja sitä mukaa koko lukutaitoiselle kansanosalle esim. seuraavat yhdeksän virkettä:

»Todennäköistä on, että Lindblom saa uudelleen tulopoliittisen neuvottelijan tehtävän ensi vuoden vaihteessa, kun ryhdytään kokonaisratkaisun *edellyttämiin* tarkistusneuvotteluihin.» Entä mitä tapahtuu, jollei tarkistusneuvotteluja pidetäkään? Ei mitään yhteydestä arvattavissa olevaa; enintään tullaan rikkoneeksi kokonaisratkaisusopimusta. Vähemmän oraakkelimaisesti asia olisi ilmaistavissa esim. näin: — — kokonaisratkaisun *mukaisiin* tarkistusneuvotteluihin.

»Kaikkien verenpainetautitapausten löytämistä on hänen mielestään pidettävä ensisijaisena tavoitteena, mutta taudinhoitopalvelujen rajoittuneisuus vielä tällä hetkellä terveyskeskuksissa *edellyttää* myös taudin vaikeusasteen luokittelua hoidon kiireellisyyden mukaan.» Kuinka käy, jollei taudin vaikeusastetta luokitellaan? Ei mitään yhteydestä selviävää. Vain moniasteisen arvailevan päättelyn kautta lukija voi tulla esim. siihen tulokseen, että ajatus on ollut: — — mutta koska tautia ei terveyskeskuksissa voida vielä tarpeeksi hoitaa, on myös sen vaikeus luokiteltava kiireellisten tapausten saamiseksi ensimmäisinä hoitoon.

»Radion ohjelmaneuvosto *edellyttää*, että jouduttaessa keskeyttämään radion ohjelmatoiminta joko kokonaan tai osittain, yleisölle tulee pyrkiä antamaan kaikki toiminnan keskeytymiseen johtaneet syyt huomioon ottava kuva.» Mitä tapahtuu, jos ei tuota »kuvaa» annetakaan? Jokin uhka virkkeestä päättäen leijuu ilmassa, mutta jos ei sitä voida kiinteyttää sanoiksi, olisi kai parempi ilmaista asia kaartelematta: Radion ohjelmaneuvosto *katsoo*, että jos ohjelmia joudutaan keskeyttämään, tulee yleisölle pyrkiä selvittämään

kaikki keskeytymiseen johtaneet syyt.

»Keskusliiton vesihallitukselle lähettämässä kirjelmässä *edellytetään* joukkotuhoon aiheuttaneiden teollisuuslaitosten ja yhteisöjen vastuullisten henkilöiden rankaisemista sekä heidän ja yhteisöjen saattamista korvausvelvollisiksi lainvastaisena pidetystä toiminnastaan.» Mikä on seurausena, jos »edellytystä» ei täytetäkään? Ehkä vain se, että keskusliitto pui nyrkkiään — kuten pui jo tämän virkkeen mukaan. Uudestaan muotoiltuna: Keskusliiton vesihallitukselle lähettämässä kirjelmässä *vaaditaan*, että joukkotuhoon syytäneiden teollisuuslaitosten ja yhteisöjen vastuullisia henkilöitä on rangaistava sekä heidät ja yhteisöt saatettava korvausvelvollisiksi lainvastaisesta toiminnastaan.

»Kirjelmässä korostetaan, että kun vastaavanlainen ilmiö esiintyi jo muutama vuosi sitten, olisi valvontaviranomaisilta *edellyttännyt* tehostettua toimintaa vesistön pilaantumisen estämiseksi ja kalakannan turvaamiseksi.» Ajatus on tällä kertaa helpompi tavoittaa: kai tarkoitetaan, että kun tuo »edellytetetty» toiminta ei toteutunut, niin vesistö pilaantui ja kalakanta kärsi. Luontevampaa silti tässäkin sanoa esim.: — — olisi valvontaviranomaisilta *odottanut* tehokkaampia otteita — —.

»Maa- ja metsätalousministeriön toissa vuonna antama päätös *edellyttää*, ettei perunaa tuoda huhtikuun 16. päivän ja syyskuun 15. päivän välisenä aikana sellaisista maista, joissa esiintyy koloradonkuoriaisia.» Mistään ei käy ilmi, mitä tuon »edellytyksen» toteutumattomuudesta seuraa: ei kai sentään esim. se, ettei päätös tuollaisessa tapauksessa ole enää voimassa? Selvemmin: Maa- ja metsätalousministeriön toissavuotisen päätöksen *mukaan ei* perunaa *saa* tuoda huhtikuun 16. päivän jne.

»Uudeksi opetusministeriksi presidentti nimitti osastopäällikkö, varatuomari Varma Voitto Kallion. Samalla määrättiin uuden nimityksen *edellyttämistä* muutoksista ministerien sijaisuuksiin.» Mitä olisi tapahtunut, jos ei muutoksia ministerien sijaisuuksiin olisi tehty? Sekö, että uusi

opetusministeri olisi jäänyt nimittämättä? Tarkoitetaan kai päinvastoin: Samalla määrättiin uuden nimityksen *aiheuttamista* muutoksista ministerien sijaisuuksiin.

»Terveystoimilain elintarvikkeita käsitteleviltä henkilöiltä *edellyttämät* lääkärintodistukset tulevat ilmaisiksi syyskuun alusta.» Vaihteeksi hiukan ymmärrettävämpi tapaus — lukija voinee päätellä, että ilman tuommoisia lääkärintodistuksia eivät kyseiset henkilöt saa käsitellä elintarvikkeita. Koruttomammin silti tässäkin esim.: Lääkärintodistukset, jotka terveydenhoitolain mukaan *vaaditaan* elintarvikkeita käsitteleviltä henkilöiltä, tulevat ilmaisiksi syyskuun alusta.

»Hallitus antanee jo ensi viikolla esityksen huonevuokralain muuttamisesta niin, että vastaisuudessa olisi mahdollista antaa yleisohjeita myös vuokrien alentamisesta, kun kiinteistökustannusten muutos sitä *edellyttää*.» Kuinka kiinteistökustan-

nusten muutos voi edellyttää vuokrien alentamista — eikä päinvastoin vuokrien alentaminen edellytä kiinteistökustannusten muutosta? Tuntuu turhalta verhota abstrakteihin kiemuroihin asia, jonka voisi ilmaista suoremmin: — — kun *kiinteistökustannukset ovat pienentyneet*.

Tätä menoa joudutaan pian siihen, että koko *edellyttää*-verbi muuttuu ilmaisun hyödyllisestä apulaisesta ilmaisun loiseksi. Silloin ote siihen on menetetty: siihen tarttuvat vain taitamattomat tai liian taitavat — ne jotka haluavat ilmaista epämääräisen asian epämääräisesti ja silti antaa itsestään kuvan, että ovat jotain tärkeää sanomassa. Ehkä olisi parasta, jos *edellyttää* vaihteeksi nostettaisiin katonrajahyllylle, josta sen saisi käsiinsä vain tikkaiden avulla. Kiiwetessä ehtisi miettiä, eikö ajatusta voisi ilman tätä verbiä ilmaista selvemmin ja suoremmin.

Terho Itkonen